ปีที่ 29 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2566 ISSN 2408-0845 (Print) ISSN 2651-1487 (Online)

การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

The Curriculum Development to Enhance Economical Life Characters on the Sufficiency Economy Philosophy for Lower-secondary Students

พิศาล เครือลิต*
Pisarn Khuaelit
ชำนาญ ปาณาวงษ์**
Chamnan Panawong
วารีรัตน์ แก้วอุไร**
Wareerat Kaewurai

Received : May 21, 2022
Revised : July 1, 2022
Accepted : August 15, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ขั้นตอนที่ 2 สร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้และศึกษาผลการใช้หลักสูตร ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผลหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยพะเยา ปีการศึกษา 2564 อย่างน้อยจำนวน 30 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง จากนักเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยมีเครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย 1) หลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 2) แบบวัดคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง 3 ฉบับ ได้แก่ แบบวัดความพอประมาณ แบบวัดความมีเหตุผล และแบบวัดการมีภูมิคุ้มกันที่ดี การวิเคราะห์ข้อมูลโดย หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1. คุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ 1) ความพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล 3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดี และมีแนวทางใน

*นักศึกษาหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยนเรศวร
Doctoral Student of Education Program in Curriculum and Instruction, Naresuan University
e-mail: pisarn.up@gmail.com
**อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
Lecture of Department of Education, Faculty of Education, Naresuan University

Vol.29 No.3 July - September 2023 ISSN 2408-0845 (Print) ISSN 2651-1487 (Online)

การพัฒนาเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง โดยพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ออกแบบการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผสานแนวคิดคุณลักษณศึกษาของลิคโคนา 2. หลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีองค์ประกอบของหลักสูตร 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1)หลักการของหลักสูตร 2)จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3)เนื้อหาสาระประสบการณ์ 4) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 6) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ผล จากการประเมินหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและผลการทดลองนำร่องพบว่า มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ 3. ผลการทดลองใช้พบว่า 1) คุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนที่ผ่านการเรียนด้วยหลักสูตรหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในภาพรวมมีคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 45.91, S.D. = 5.92) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีภูมิคุ้มกันที่ดี มีระดับคุณภาพมาก ($\overline{X}$ = 50.40, S.D. = 7.64) รองลงมาคือ ความมีเหตุผล ($\overline{X}$ = 45.33, S.D. = 6.69) และความพอประมาณ ($\overline{X}$ = 42.5, S.D. = 3.45) ตามลำดับและ 2) คุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 129.37 คะแนน และ 137.73 คะแนน ตามลำดับและเมื่อเปรียบเทียบกันพบว่า หลังเรียนด้วยหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การประเมินผลหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้เรียนมีความคิดเห็นต่อกิจกรรมการเรียนรู้หลังการทดลองใช้หลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.70, S.D. = 0.39)

คำสำคัญ : การพัฒนาหลักสูตร / คุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง / ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ABSTRACT

The purpose of this research aims at developing the sufficiency economy philosophy curriculum for lower-secondary students. The research methodology employed four stages of the research and development: 1) studying basic information regarding the sufficiency economy philosophy to enhance the economical life of lower-secondary students, 2) developing and monitoring the curriculum 3) conducting a pilot study and studying the use of the curriculum, and 4) evaluating the curriculum. The sample were 30 lower-secondary students at Phayao University Demonstration School in the academic year 2021, obtained by using purposive sampling method from the students who voluntarily participated in learner development activities. The instruments consisted of 1) the sufficiency economy philosophy curriculum to enhance the economical life of lower-secondary students and 2) three

ปีที่ 29 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2566 ISSN 2408-0845 (Print) ISSN 2651-1487 (Online)

assessment forms of on sufficiency economy philosophy to enhance the Economical life characters: modesty, reasonableness, and good immunity. The data were analyzed using average, standard deviation, and independent samples T-test. The results were as followed: 1. The sufficiency economy philosophy to enhance the economical life characters of lower-secondary students consisted of 1) modesty, 2) reasonableness, and 3) good immunity. Besides, there were pathways to developing the sufficiency economy philosophy to enhance the economical life by initiating the curriculum using active learning via a learning process designed according to the sufficiency economy philosophy and the concepts of Character Education introduced by Lickona (1992) 2. The sufficiency economy philosophy to enhance the economical life characters curriculum for lower-secondary students consisted of six components: 1) principles, objectives, 3) contents, 4) learning activities 5) learning instruments and resources, and 6) assessment and evaluation. The result of the developed curriculum was appropriate at the highest level; the result from the pilot study also revealed the possibility of manipulating the curriculum. 3. After the curriculum implementation, the result of the sufficiency economy philosophy to enhance the economical life of lower-secondary students after participating in the curriculum was at a high level ($\overline{X}$ = 45.91, S.D. = 5.92). When considering through topics, the results were that the highest level was 'having good immunity' ($\overline{X}$ = 50.40, S.D. = 7.64) followed by ‘reasonableness’ ($\overline{X}$ = 45.33, S.D. = 6.69) and ‘modesty’ ($\overline{X}$ = 42.5, S.D. = 3.45), respectively. the implementation sufficiency economy philosophy to enhance the economical life characters curriculum for lower-secondary students revealed that the average scores of the pre-implementation were 129.37, while the post-implementation was 137.73. Additionally, the post-implementation scores were statistically higher than pre-implementation at the significant level of $p \leq 0.05$. 4. The assessment and evaluation of the sufficiency economy philosophy to enhance the economical life characters curriculum for lower-secondary students discovered that students' opinions on the learning activities after the course implementation were at the highest level ($\overline{X}$ = 4.70, S.D. = 0.39).

Keywords : Curriculum Development / Economical Life Characters /
Sufficiency Economy Philosophy

Vol.29 No.3 July - September 2023 ISSN 2408-0845 (Print) ISSN 2651-1487 (Online)

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคนที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความเจริญงอกงามทุกด้านเพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะคุณลักษณะและสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพและการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลกอันเนื่องจากการปฏิวัติดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 ประเทศไทยต้องปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลักของการขับเคลื่อนประเทศตามองค์การสหประชาชาติ 2573 (Sustainable Development Goals : SDGs 2030) (Office of the Education Council, 2017) ซึ่งมีความสอดคล้องกับมุมมองจากแผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ที่ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์สำคัญความว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคงมั่งคั่งยั่งยืนเป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีเป้าหมายในการสร้างความยั่งยืนให้แก่ประชาชนทุกภาคส่วนในสังคมยึดถือและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนมุ่งเน้นการปลูกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ จากแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นแนวทางพระราชดำริที่สำคัญของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัยพระตำหนักจิตรลดารโหฐานพระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2541 ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นแนวทางแก่พสกนิกรในการอยู่อย่างพอเพียงดังความตอนหนึ่งว่า “...คำว่า พอเพียง มีความหมายกว้างขวางยิ่งกว่านี้อีก คือคำว่าพอก็ พอเพียง นี้ก็พอดังนั้นเอง ถ้าคนเราพอในความต้องการก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิด... ว่าทำอะไรต้อง พอเพียง หมายความว่า พอประมาณไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เย็นเป็นสุข...พูดจาก็ พอเพียง ทำอะไรก็ พอเพียง ปฏิบัติตนก็ พอเพียง ... ความพอเพียงนี้แปลว่าความพอประมาณและความมีเหตุผล” (Sufficiency Economy Driving Subcommittee, 2007) ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ความว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” จุดมุ่งหมายสำคัญในการพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะตามความคาดหวังของสังคมคือ เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขตลอดจนพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

ในปัจจุบันสังคมไทยเกิดวิกฤตปัญหาของเยาวชนอย่างหนักจากผลของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมนำไปสู่กระแสวัฒนธรรมการบริโภคนิยมรวมถึงการเติบโตทางเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรวดเร็ว ทำให้เยาวชนไทยขาดคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับผลการจัดกิจกรรมเวทีเสวนาแสดงความคิดเห็นของมูลนิธิเยาวชนพอเพียงเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนร่วมกับสำนักงาน

ปีที่ 29 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2566 ISSN 2408-0845 (Print) ISSN 2651-1487 (Online)

กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เครือข่ายเยาวชนลดปัจจัยเสี่ยงได้จัดกิจกรรมเวทีเสวนา “เยาวชนไทยในวิถีพอเพียง” จากผลสำรวจความเข้าใจของเยาวชนไทยต่อหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 1,908 คน พบว่ามีการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ร้อยละ 76.57 แต่เยาวชนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถสรุปได้ดังนี้ 1) เยาวชนไทยมีความรู้และเข้าใจดี ร้อยละ 39.41 2) เยาวชนไทยมีความรู้และเข้าใจบ้าง ร้อยละ 50.79 และ 3) เยาวชนไทยยังไม่มีความรู้เข้าใจ ร้อยละ 9.80 ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นถึงเยาวชนไทยมีพฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่ปฏิบัติตนสวนทางกับการใช้ชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีทั้งหมด 6 พฤติกรรม โดยเรียงลำดับการเกิดพฤติกรรมจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ 1) การใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ร้อยละ 28.45 2) กินของแพงหรูหราเกินจำเป็น ร้อยละ 21.84 3) ดื่มเหล้าเมายาเที่ยวเตร่ เสเพล ร้อยละ 10.15 4) เห็นแก่ตัวไม่ช่วยเหลือใคร ร้อยละ 8.73 5) ติดเกม ติดสื่อออนไลน์ ร้อยละ 7.38 และ 6) ติดพนัน ร้อยละ 6.42 (Office of the Health Promotion Fund, 2017) พบว่า เยาวชนไทย ร้อยละ 78.14 เห็นด้วยอย่างยิ่งหากจะมีการบรรจุหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนและกิจกรรมของนักเรียนนักศึกษาในทุกระดับ ในขณะเดียวกันมีเยาวชนไทยเพียงร้อยละ 46.33 ที่รับรู้ว่ารัฐบาลได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกำหนดเป็นแผนพัฒนาหรือนโยบายหลักของประเทศ ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการยังเห็นความสำคัญของโครงการครอบครัวพอเพียงสู่สถานศึกษาและชุมชนของมูลนิธิครอบครัวพอเพียง ได้ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือสร้างศูนย์ครอบครัวพอเพียงในสถานศึกษาร่วมกับมูลนิธิครอบครัวพอเพียง โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาประเทศชาติ ประชาชนให้มีความสุข และพึ่งพาตนเองเริ่มต้นจากจุดเล็ก ๆ คือ “ครอบครัว” ปัจจุบันมีนักเรียน-นักศึกษาเข้าร่วมโครงการครอบครัวพอเพียงในสถานศึกษาแล้วกว่า 5 ล้านคน สะท้อนแนวทางการพัฒนาผ่านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาต้องเชื่อมโยงกับตลาดแรงงาน การพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการวัดและประเมินผลโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาสถานประกอบการสมาคมวิชาชีพ เพื่อผลิตกำลังคนที่มีทักษะความรู้ความสามารถและสมรรถนะในการปฏิบัติงานตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (Office of the Basic Education Commission, 2008) มีความสอดคล้องกับ Kaewurai (2006) ที่เสนอมุมมองในการพัฒนาหลักสูตรผ่านแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ตอนหนึ่งว่า การพัฒนาหลักสูตรเพื่อนำพาการศึกษาให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการพัฒนาหลักสูตรแล้วออกแบบองค์ประกอบทั้งหมดของหลักสูตรแกนกลางให้ยึดโยงกับเป้าหมายในการพัฒนาทักษะและความรู้เชิงบูรณาการที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ให้ความสำคัญกับความรู้เชิงบูรณาการในการเสริมสร้างให้เกิดคุณลักษณะของผู้เรียนที่สามารถจะดำรงชีวิตอยู่ได้ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจการเมืองการปกครอง ความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ชีวิต และคุณลักษณะของผู้เรียนที่เกิดขึ้นจากผลการจัดการศึกษาเปรียบเสมือนงานศิลปะที่มีชิ้นเดียวในโลก หลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น

Vol.29 No.3 July - September 2023 ISSN 2408-0845 (Print) ISSN 2651-1487 (Online)

และตรงกับความต้องการของผู้เรียนเป็นเหมือนมือของศิลปินที่จะสร้างสรรค์งานศิลปะแต่ละชิ้นที่มีความแตกต่างกัน

โครงสร้างการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก (Office of the Basic Education Commission, 2008) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพของความถนัด ความสนใจ พร้อมปลูกฝังและส่งเสริมกิจกรรมนักเรียนตลอดจนค่านิยมสอดคล้องกับแนวคิดของ Khamanee (2016) ที่เสนอแนวทางในการสอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการสอดแทรกผสมผสานการเรียนรู้ของสาระกลุ่มต่าง ๆ เป็นวิธีที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้ พัฒนาทักษะการคิด การวางแผน และการปฏิบัติงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจนเกิดเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ แนวคิดคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงจึงมีความสำคัญจำเป็นที่ต้องเร่งพัฒนาเสริมสร้างแก่ผู้เรียน ให้มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีความรู้ มีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีและปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการผสานแนวคิดคุณลักษณศึกษาของลิคโคนา (Lickona, 1992) มาเป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาชาติในการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ดำเนินการโดย 1) ศึกษาคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่แสดงออกถึงการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีความรู้ มีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีและปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง จำนวน 7 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และ 2) ศึกษาแนวทางในการพัฒนาเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง

ขั้นตอนที่ 2 สร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

ปีที่ 29 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2566 ISSN 2408-0845 (Print) ISSN 2651-1487 (Online)

1) วิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา โครงสร้างกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการเรียนรู้ จุดมุ่งหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งหมด 7 หน่วยการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั่วโมงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมชุมนุม) ทั้งนี้มีการกำหนดเวลาเรียนจำนวน 20 ชั่วโมง 2) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง 3) กำหนดเนื้อหาสาระสำคัญของคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงและกำหนดเวลาเรียนให้สอดคล้องกับโครงสร้างของหลักสูตร และแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมที่สร้างขึ้น 4) ร่างหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามองค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ หลักการหลักของสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระประสบการณ์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 5) ร่างเอกสารประกอบหลักสูตรคู่มือการใช้หลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีองค์ประกอบ ได้แก่ ความเป็นมา วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระประสบการณ์ แนวทางการจัดกิจกรรม โครงสร้างแผนการจัดกิจกรรม สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล กำหนดการจัดกิจกรรม ขอบข่ายแผนการจัดกิจกรรม และแผนการจัดกิจกรรม 6) ตรวจสอบคุณภาพของร่างหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยการใช้แบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert) 7) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นและนำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาระดับความเหมาะสมของหลักสูตร 8) นำร่างหลักสูตรไปทดลองนำร่องใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยพะเยา ปีการศึกษา 2564 จำนวน 15 คน เพื่อหาความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ลักษณะกิจกรรม เนื้อหาสาระประสบการณ์ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้และศึกษาผลการใช้หลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้รูปแบบการทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนหลังทดลองใช้หลักสูตรกับกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยพะเยา ปีการศึกษา 2564 จำนวนอย่างน้อย 30 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงจากนักเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยศึกษาผล ดังนี้ 1) ศึกษาผลคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียน หลังการใช้หลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 2) เปรียบเทียบคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนก่อนและหลังการใช้หลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้แบบวัดคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง 3 ฉบับ ได้แก่ แบบวัดความพอประมาณ แบบวัดความมีเหตุผลและแบบวัดการมีภูมิคุ้มกันที่ดี โดยมีขั้นตอนการทดลองใช้ดังนี้ 1) ทดสอบก่อนเรียนโดยการวัดคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ด้วยแบบวัดคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง สำหรับนักเรียนระดับชั้น

Vol.29 No.3 July - September 2023 ISSN 2408-0845 (Print) ISSN 2651-1487 (Online)

มัธยมศึกษาตอนต้นของ Lunsakawong (2015) ซึ่งเป็นแบบทดสอบสถานการณ์ที่ใช้วัดคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 แบบวัดความพอประมาณ จำนวน 16 ข้อ ฉบับที่ 2 แบบวัดความมีเหตุผล จำนวน 15 ข้อ และฉบับที่ 3 แบบวัดการมีภูมิคุ้มกันที่ดี จำนวน 17 ข้อ รวมทั้งสิ้นจำนวน 48 ข้อ เป็นรูปแบบการตอบคำถาม 4 ตัวเลือก ซึ่งแต่ละตัวเลือกแทนคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงที่แสดงออกในระดับค่านิยม 4 ระดับ คือ ระดับการรู้จัก ระดับการชื่นชอบ ระดับการยึดมั่น และระดับการสร้างลักษณะนิสัย
3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้น ประกอบด้วย การเตรียมสร้างประสบการณ์รับรู้การเรียนรู้สิ่งใหม่ผสานกับความรู้เดิม การสะท้อนความคิดเชื่อมโยงกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงการสร้างความรู้และประยุต์ใช้และการกำหนดคุณลักษณะด้านอยู่อย่างพอเพียง
4) ทดสอบหลังเรียนโดยการวัดคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ด้วยแบบวัดคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของ Lunsakawong (2015) ซึ่งเป็นฉบับเดียวกันกับก่อนเรียน

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผลการใช้หลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยประเมินโดยใช้รูปแบบการประเมินหลักสูตรเชิงระบบ IPO Model แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า (input) ด้านกระบวนการ (process) และด้านผลผลิต (output) ประเมินโดยนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ที่สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นนักเรียนกลุ่มเดียวกันกับการวิจัยในขั้นตอนที่ 3

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ 1) ความพอประมาณ เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำรงชีวิต แบบพอดี พอเพียงตามความสามารถ 2) ความมีเหตุผล เป็นการนำหลักความรู้ และคุณธรรมมาใช้ในการตัดสินใจในการดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียงและ 3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดี เป็นการเตรียมความพร้อม ความรู้ จิตใจ ทัศนคติ ที่จะรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ มีแนวทางในการพัฒนาเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง โดยการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สร้างประสบการณ์ตรงกับการแก้ปัญหาตามสภาพจริง บูรณาการเนื้อหาสาระประสบการณ์กับชีวิตจริงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ใช้กลวิธีของกระบวนการกลุ่ม ที่ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผสานแนวคิดคุณลักษณศึกษาของลิคโคนา (Lickona, 1992) เชื่อมประสานปฏิสัมพันธ์กันในด้านการรู้คิดเชิงจริยธรรม ความสำนึกเชิงจริยธรรมและการปฏิบัติการเชิงจริยธรรมด้วยการ เตรียมสร้างประสบการณ์รับรู้ เรียนรู้สิ่งใหม่ผสานกับความรู้เดิม สะท้อนความคิดเชื่อมโยงกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สร้างความรู้และประยุกต์ใช้และกำหนดคุณลักษณะด้านอยู่อย่างพอเพียง มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนและฝึกฝนอย่างต่อเนื่องจนเกิดกลายเป็นคุณลักษณะที่คงทนในการดำเนินชีวิต

ปีที่ 29 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2566 ISSN 2408-0845 (Print) ISSN 2651-1487 (Online)

2. ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่พัฒนาขึ้น มีรายละเอียดดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 หลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโดยผู้เชี่ยวชาญในภาพรวมพบว่า มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.70, S.D. = 0.39) และผลการศึกษาความเป็นไปได้ของหลักสูตรจากการทดลองนำร่อง พบว่ามีความเป็นไปได้ในการนำหลักสูตรไปใช้

3. ผลการทดลองใช้และศึกษาผลการใช้หลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่พัฒนาขึ้นนำเสนอผล ดังนี้

3.1 ผลการศึกษาคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงหลังเรียน ด้วยหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปรากฏผลดังตารางที่ 1

Vol.29 No.3 July - September 2023 ISSN 2408-0845 (Print) ISSN 2651-1487 (Online)

ตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษาคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นหลังเรียนด้วยหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

คุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง	ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย		ระดับคุณลักษณะ
	$\bar{X}$	S.D.	
ความพอประมาณ	42.5	3.45	มาก
ความมีเหตุผล	45.33	6.69	มาก
การมีภูมิคุ้มกันที่ดี	50.40	7.64	มาก
เฉลี่ย	**45.91**	**5.92**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนที่ผ่านการเรียนด้วยหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในภาพรวมมีคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง พบว่า มีคุณลักษณะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 45.91, S.D. = 5.92) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านยังคงมีคุณลักษณะอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยมีลำดับจากกมากไปหาน้อย ดังนี้ การมีภูมิคุ้มกันที่ดี ($\bar{X}$ = 50.40, S.D. = 7.64) รองลงมาคือความมีเหตุผล ($\bar{X}$ = 45.33, S.D. = 6.69) และความพอประมาณ ($\bar{X}$ = 42.5, S.D. = 3.45) ตามลำดับ

3.2 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนก่อนและหลังด้วยหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนก่อนและหลัง ด้วยหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

การทดสอบ	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{D}$	$S.D_D$	t	p
ก่อนเรียน	129.37	12.92	8.37	13.97	3.28*	0.0013
หลังเรียน	137.73	13.48				

*p < .05

จากตารางที่ 2 พบว่า คุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นด้วยหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 129.37 คะแนน และ 137.73 คะแนน ตามลำดับและเมื่อเปรียบเทียบกันพบว่า

ปีที่ 29 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2566 ISSN 2408-0845 (Print) ISSN 2651-1487 (Online)

คุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงหลังเรียนด้วยหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการประเมินผลหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรหลังเรียนด้วยหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่พัฒนาขึ้น ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.70, S.D. = 0.39)

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำมากำหนดเป็นคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (อายุระหว่าง 13-15 ปี) พบว่านักเรียนที่มีคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ 1) ความพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล และ 3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดี ทั้งนี้มีแนวทางในการพัฒนาเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ได้มาซึ่งการสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการพัฒนาคุณลักษณะและด้านหลักสูตรและการสอน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญทั้งคุณวุฒิและวัยวุฒิ มีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์ยอมรับในวงการการศึกษา ได้ชี้แนะแนวทางการพัฒนาพร้อมทั้งถ่ายทอดวิธีการจากประสบการณ์จากการปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียน ทำให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการยกร่างพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงสอดคล้องกับ Buason (2008) ที่ว่าการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล สำหรับบุคคลที่ถูกคัดเลือกต้องเป็นผู้มีความรู้ ทักษะความสามารถและสื่อสารพูดคุยกับนักวิจัยในเรื่องที่ผู้วิจัยต้องการทราบโดยตรง ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญนั้นนักวิจัยจะไม่ถือว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือตัวแทนของสมาชิกในสนามการวิจัยแต่จะถือว่าเป็นผู้ที่รู้เรื่องที่นักวิจัยต้องการทราบดีกว่าคนอื่น ๆ

2. การสร้างและหาคุณภาพหลักสูตร

ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีองค์ประกอบของหลักสูตร 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของหลักสูตร 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) เนื้อหาสาระประสบการณ์ 4) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง 5 ขั้น ประกอบด้วย การเตรียมสร้างประสบการณ์รับรู้ การเรียนรู้สิ่งใหม่ผสานกับความรู้เดิม การสะท้อนความคิดเชื่อมโยงกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างความรู้และประยุกต์ใช้และการกำหนดคุณลักษณะด้านอยู่อย่างพอเพียง 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดคุณลักษณศึกษาของลิคโคนา (Lickona, 1992) มาเป็นแนวทางสำคัญที่ชี้ให้เห็นถึงคุณลักษณะที่เหมาะสม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้เชิงจริยธรรม ด้านความรู้สึกเชิงจริยธรรมและด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรม รวมถึงความสามารถในการ

Vol.29 No.3 July - September 2023 ISSN 2408-0845 (Print) ISSN 2651-1487 (Online)

พัฒนาคุณลักษณะที่ดีเป็นองค์ประกอบสำคัญ และแนวคิดการพัฒนาค่านิยม คุณลักษณะอันพึงประสงค์และการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมมาใช้ประกอบการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น รวมทั้งการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตร และขอบเขตของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมชุมนุม) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาชาติเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนในสถานศึกษา จากการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร พบว่าหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร มีความเหมาะสมในระดับดีมาก และเมื่อนำไปทดลองใช้สามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้ ทั้งนี้เป็นผลจากการพัฒนาหลักสูตรตามกระบวนการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดของนักการศึกษาต่างประเทศและไทย (Tyler, 1949; Taba, 1962; Beauchamp, 1975; Utranan, 1989, BuaSri, 1999; Wongyai, 2011) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 2) สร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดคุณลักษณศึกษาของลิคโคนา (Lickona, 1992) รวมถึงแนวทางการพัฒนาหลักสูตร และได้ยกร่างหลักสูตรเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาให้ข้อเสนอแนะแล้วนำไปทดลองนำร่องกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่สมัครเข้าร่วมกิจกรรม แล้วปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริง 3) การทดลองใช้และศึกษาผลการใช้หลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ PhoJai (2017) ที่ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรโดยการศึกษาข้อมูลพื้นฐานยกร่างหลักสูตรนำหลักสูตรไปทดลองใช้และปรับปรุงหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์ ด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร จึงทำให้หลักสูตรมีคุณภาพและสามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้จริง และ 4) การประเมินผลหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นหลังการทดลองใช้หลักสูตร โดยใช้รูปแบบการประเมินหลักสูตรเชิงระบบ IPO Model

แนวทางในการพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเร้าให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ศึกษาด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงกับการแก้ปัญหาตามสภาพจริง บูรณาการเนื้อหาสาระประสบการณ์กับชีวิตจริงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ใช้กลวิธีของกระบวนการกลุ่มจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้กำหนดแนวคิด การวางแผน การยอมรับการประเมินผล และการนำเสนอผลงาน รวมถึงให้มีการประเมินผลโดยกลุ่มเพื่อน โดยศึกษาขั้นตอนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมตามลำดับขั้นของการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัยของแครทโวล บลูม และมาเซีย (Krathwohl, Bloom & Masia, 1973) และรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง Kaewurai (2011) รวมถึงขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนคุณลักษณศึกษาของลิคโคนา (Lickona, 1992) ร่วมกับข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ปีที่ 29 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2566 ISSN 2408-0845 (Print) ISSN 2651-1487 (Online)

นำมาสังเคราะห์ร่วมกันภายใต้กรอบระดับขั้นพัฒนาการเชิงจริยธรรมของโคลเบิร์ก (Kohlberg, 1969) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (อายุระหว่าง 10-16 ปี) เพื่อกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้กระบวนการเรียนรู้ (ELRC2) 5 ขั้น เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ได้แก่ขั้นที่ 1 เตรียมสร้างประสบการณ์รับรู้ (Encouraging perception : E) ขั้นที่ 2 เรียนรู้สิ่งใหม่ผสานกับความรู้เดิม (Learning : L) ขั้นที่ 3 สะท้อนความคิดเชื่อมโยงกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Reflecting : R) ขั้นที่ 4 สร้างความรู้และประยุกต์ใช้ (Constructing : C) และขั้นที่ 5 กำหนดคุณลักษณะด้านอยู่อย่างพอเพียง (Characterization : C) โดยขั้นเตรียมสร้างประสบการณ์รับรู้นั้น ผู้วิจัยได้ออกแบบการรับรู้ของผู้เรียนโดยใช้สื่อมัลติมีเดีย สื่อออนไลน์ ซึ่งเป็นการเร้าความสนใจของผู้เรียนในวัย 13-15 ปี กำหนดเนื้อหาสาระประสบการณ์ที่สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการเชื่อมโยงจากสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ตลอดจนปัญหาอันมาจากสภาพเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมและการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก (Kohlberg, 1969) กล่าวคือ สถานการณ์ที่นำเสนอในการรับรู้ของผู้เรียนความมีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริงของผู้เรียนและความเป็นปัญหาที่สามารถใช้เหตุผลทางจริยธรรมในระดับที่ตรงกับระดับพัฒนาการทางจริยธรรมของผู้เรียนและในระดับ ที่สูงกว่าโดยการนำเสนอสถานการณ์ปัญหานั้นทั้งนี้อาจใช้สื่อ ภาพ สไลด์ ฟิล์มสตริป หรือวีดิทัศน์ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเข้าใจในปัญหาเชิงสถานการณ์ชัดเจนยิ่งขึ้น

3. การทดลองใช้และศึกษาผลการใช้หลักสูตร

ผลการใช้หลักสูตรพบว่านักเรียน มีคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะนักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยกระบวนการเรียนที่ออกแบบตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผสานแนวคิดคุณลักษณศึกษาของลิคโคนา (Lickona, 1992) มีองค์ประกอบสำคัญของคุณลักษณะที่ดีเชื่อมประสานปฏิสัมพันธ์กันในด้านการรู้คิดเชิงจริยธรรม ความสำนึกเชิงจริยธรรมและการปฏิบัติการเชิงจริยธรรมด้วยการ เตรียมสร้างประสบการณ์รับรู้ เรียนรู้สิ่งใหม่ผสานกับความรู้เดิม สะท้อนความคิดเชื่อมโยงกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สร้างความรู้และประยุกต์ใช้และกำหนดคุณลักษณะด้านอยู่อย่างพอเพียง มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนและฝึกฝนอย่างต่อเนื่องจนเกิดกลายเป็นคุณลักษณะในการดำเนินชีวิต

ผลการศึกษาคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนที่ผ่านการเรียนด้วยหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในภาพรวมมีคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง พบว่า มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก และผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนก่อนและหลัง ด้วยหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 129.37 คะแนน และ 137.73 คะแนน ตามลำดับและเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นหลังเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

Vol.29 No.3 July - September 2023 ISSN 2408-0845 (Print) ISSN 2651-1487 (Online)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเนื่องมาจากกระบวนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรที่ผู้วิจัยประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามแนวคิดของการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมตามลำดับขั้นของการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัยของแครทโวล บลูม และมาเซีย (Krathwohl, Bloom & Masia, 1973) และรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวคิดของ Kaewurai (2011) รวมถึงขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนคุณลักษณศึกษาของลิคโคนา (Lickona, 1992) มาสังเคราะห์ร่วมกันภายใต้กรอบระดับขั้นพัฒนาการเชิงจริยธรรมของโคลเบิร์ก (Kohlberg, 1969) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (อายุระหว่าง 10-16 ปี) เพื่อกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 5 ขั้นตอน ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 20 ชั่วโมง มีผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน ที่มีพัฒนาการการทางการคิดและแสดงความคิดเห็น ตลอดจนการปฏิบัติกิจกรรรมการเรียนรู้ พบว่า ขั้นตอนเตรียมสร้างประสบการณ์รับรู้ ช่วยให้ผู้เรียนได้ซึมซับคุณลักษณะที่ดี โดยผู้สอนเร้าความสนใจผู้เรียนผ่านสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งสื่อมัลติมีเดีย สื่อวีดิทัศน์ จากสถานการณ์ของสังคมปัจจุบันที่สอดคล้องกับประสบการณ์ในชีวิตจริง มีการใช้เทคนิคการตั้งคำถามนำการเรียนรู้สู่กระบวนการคิดเชิงสถานการณ์อย่างมีเป้าหมาย ผู้เรียนจดจำตัวแบบจากบทเรียนของสถานการณ์สังคม ร่วมกันระดมสมองของกระบวนการกลุ่ม วิเคราะห์คุณลักษณะที่ดีเปิดโอกาสให้นำเสนอสถานการณ์ภาพจำลองสังคมในมิติของการดำเนินชีวิตด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอพียงภายใต้องค์ประกอบสำคัญ 3 ห่วง (ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี) และ 2 เงื่อนไข (ความรู้และคุณธรรม) จึงทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงก่อนเรียนสูงกว่าหลังเรียนด้วยหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ PhoJai (2017) ที่ศึกษาคุณลักษณะความรับผิดชอบตามแนวคิดคุณลักษณศึกษาของลิคโคนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีองค์ประกอบสำคัญของคุณลักษณะที่ดีเชื่อมประสานปฏิสัมพันธ์กันในด้านการรู้คิดเชิงจริยธรรม ความสำนึกเชิงจริยธรรมและการปฏิบัติการเชิงจริยธรรม พบว่าหลังเรียนนักเรียนมีคุณลักษณะความรับผิดชอบสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เชิงจริยธรรมทั้งในและนอกชั้นเรียน อธิบายขั้นตอนทางศีลธรรมของเด็กตามระดับพัฒนาการทางปัญญาและลิโคนา (Lickona, 1992) วิเคราะห์องค์ประกอบสำคัญ 3 ด้านในการพัฒนาคุณลักษณะที่ดี

4. การประเมินผลหลักสูตร

ผลการประเมินหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากผลการแสดงความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเนื้อหาสาระประสบการณ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นมวลประสบการณ์ที่ใกล้เคียงกับการรับรู้และประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นประโยชน์และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ในทุกขั้นตอน ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่มกิจกรรม มีการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ปีที่ 29 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2566 ISSN 2408-0845 (Print) ISSN 2651-1487 (Online)

และยังมีการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เช่น ศูนย์การเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มหาวิทยาลัยพะเยา ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยกิจกรรมภายในศูนย์การเรียนรู้ที่มีความหลากหลายสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ผู้เรียนได้สามารถลงมือปฏิบัติได้จริงด้วยตนเอง รวมทั้งในการจัดกิจกรรมมีการใช้สื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัยด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ที่เข้าถึงการรับรู้ตามวัยของผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ช่วงอายุ 13-15 ปี) เป็นการช่วยเร้าความสนใจของผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ภายใต้กิจกรรมของหน่วยการเรียนรู้ทั้ง 7 หน่วยการเรียนรู้ ตามหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงได้อย่างชัดเจนของกระบวนการ

นอกจากนี้หลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ยังได้รับการตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า หลักสูตรมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดมีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด รวมทั้งได้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยได้นำหลักสูตรไปตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรเพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ในสถานการณ์จริง ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการใช้หลักสูตรได้ข้อมูลส่วนที่บกพร่องของหลักสูตร แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้ดีขึ้น ก่อนนำหลักสูตรไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง ทำให้การออกแบบขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตรมุ่งพัฒนาผู้เรียนโดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงโดยการผสานแนวคิดขั้นตอนการเรียนรู้ของลิคโคนาและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัยของแครทโวล บลูม และมาเซีย (Krathwohl, Bloom & Masia, 1973) และมุ่งเน้นพัฒนาให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่ม ผู้เรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมจากการร่วมคิดและวางแผนในกลุ่มของตนเอง สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ทั้งความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีโดยยึดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงคือ การยึดรูปแบบหลักสูตรกิจกรรมและประสบการณ์ผสานเรียนรู้ตามกระบวนพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวคิดคุณลักษณศึกษาของลิคโคนา (Lickona, 1992)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในการพัฒนาคุณลักษณะต้องประสานความรู้และเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่มุ่งปฏิบัติอย่างจริงจังบนความต่อเนื่อง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือทำ ฝึกฝนประสบการณ์ปฏิบัติจนเป็นกิจนิสัย

2. ผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเร้าให้ผู้เรียน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกชั้นเรียน เพื่อให้เกิดประสบการณ์ทุกมิติในการเสริมสร้างคุณลักษณะตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Vol.29 No.3 July - September 2023 ISSN 2408-0845 (Print) ISSN 2651-1487 (Online)

3. ผู้สอนควรให้ความสำคัญกับขั้นสร้างความรู้และประยุต์ใช้ (constructing) โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนลงมือทำในกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตจริงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการศึกษาในครั้งนี้เป็นการเปรียบเทียบผลการเรียนก่อนและหลังการใช้เท่านั้น มิได้ศึกษาผลระยะยาว ดังนั่นในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาวิจัยในระยะยาวเพื่อให้ทราบถึงพัฒนาการและพฤติกรรมระดับที่คงทนของคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนตามแนวทางการดำเนินชีวิตในสังคมบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลการใช้หลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ระหว่างการนำไปใช้ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามเวลาปกติกับการนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมรูปแบบกิจกรรมค่าย

References

Beauchamp, George A. (1981). **Curriculum Theory**. (4 th ed.). Illionis : F.E.Peacock.

Bloom, Benjamin S., David R. Krathwohl & Masia (1973). **Taxonomy of educational objectives : The classification of educational goals, by a committee of college and university examiners**. Handbook 1 : Cognitive domain. New York, Longmans.

Buason, R. (2008). **Research and development of educational innovations.** Bangkok : modern words. [In Thai]

Buasri, T. (1999). **Design and Development Course Theory.** (2 nd ed.). Bangkok : Thanat. [In Thai]

Kaewurai, W. (2006). **Curriculum development and teaching.** Phitsanulok : Education Naresuan University. [In Thai]

Kaewurai, W., Wattanatorn, A., Kiatmaneerat, K., Suwanasri, N. & Thammasit, P. (2011, September–December). Development of a learning management model according to the philosophy of sufficiency economy in the teacher profession Northern University Group. **Journal of Graduate Studies, Nakhon Sawan Rajabhat University, 6**(17), 13-29. [In Thai]

Khamanee, T. (2016). **Deciphering the philosophy of Sufficiency Economy to teach thought processes.** (3 rd ed.). Bangkok : Chulalongkorn University Press. [In Thai]

Kohlberg, Lawrence. (1969). **The Psychology of Moral Development Volume II**. SanFrancisco: Harper & Row.

ปีที่ 29 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2566 ISSN 2408-0845 (Print) ISSN 2651-1487 (Online)

Lickona, T. (1992). **Educating for character: How our school can teach respect and responsibility.** NY : Bantam Book.

Lunsakawong, C. (2015). **A constriction of the sufficient life instruments align to the basic education core curriculum B.E.2551 (A.D. 2008) for lower secondary students.** Master Thesis, M.A., Burapha University, Chonburi. [In Thai]

Office of the Basic Education Commission**.** (2008). **Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008).** Bangkok : Ministry of Education. [In Thai]

Office of the Education Council. (2017). **National Education Plan 2017-2036.** Bangkok : Office of the Education Council [In Thai]

Phojai, N. (2017). **A development of curriculum based on lickona's character education approach to enhance responsibility of lower-secondary education students.** Doctoral dissertation Thesis, Ph.D., Naresuan University, Phitsanulok. [In Thai]

Sufficiency Economy Driving Subcommittee. (2007). **Compilation of the royal speeches of His Majesty King Bhumibol Adulyadej From the year 1950-2006 related to the philosophy of economy.** (5 th ed.). Bangkok : Office of the National Economic and Social Development Board. [In Thai]

Taba, Hilda. (1962). **Curriculum Development : Theory and Practice.** New York : Harcourt, Brace & World.

Tyler, Ralph. (1949). **Basic Principles of Curriculum and Instruction**. Chicago : University of Chicago Press.

Utranan, S. (1989). **Fundamentals and principles of curriculum development.** Bangkok : Education Chulalongkorn University. [In Thai]

Wongyai, W. (1995). **Develop new curriculum and teaching.** Bangkok : Rungruengtham Printing House. [In Thai]